

Ohtlikust Patriciaast admiral Nelsonini

REBECCA BLACKWELL

Suuresilme Patricia püstitas nädala eest mitu ilmarekordit ja pani hirmust värisema miljoneid mehniklasi.

AIN KALLIS

ml@maaleht

Tänavuse orkaanihooaja kahekümne neljandale troopilisele tormile, mis sündis 20. oktoobril Vaikse ookeani idaranniku lähedal, sai nimeks Patricia.

Maailmamere eri osadel mölavate troopiliste tsüklonite nimekirjed muidugi erinevad. Atlandil ning Vaikse ookeani idaosas kutsutakse neid teatavasti orkaanideks, Jaapani ja Hiina kandis taifuunideks, India ookeanil aga lihtsalt tugevateks tsükloniteks.

Miks just Patricia?

Orkaani nime saavad sellised troopilised tsüklonid, kus õhk liigub kiiremini kui 33 m/s. Tuule kiirus on tavaliselt seda suurem, mida madalam on keerises õhurõhk. Selle järgi, samuti tuule kiiruse ning tormilaine kõrguse järgi jaotatakse orkaanid viide kategooriasse (nn Saffiri–Simpsoni skaala). Kõige kangemaid,

Inimesed hakkasid orkaani Patricia hävitustöö ennetamiseks juba varakult valmistuma.

kus keskmine tuule kiirus ületab 250 km tunnis (70 m/s) ja rannikule rullunud tormilaine kasvab 4–5korruselise maja kõrguseks, esineb õnneks väga harva.

Patricia paistis teiste omataoliste hulgas silma üliküire arenguga – ühe ööpäevaga kasvas ta esimesest viienda kategooria monstrikiks. Vähe sellest – isegi maailma üheks võimsamaks tormiks! Milline on siis tugevaim orkaan või taifuun? Õhurõhu languse järgi otsustades supertaifuun Tip Vaikse ookeani

lääneosas: 12. oktoobril 1979 langes õhurõhk selles rekordiliselt madalale — 870 millibaarini ehk hektopaskalini, tuule kiiruseks hinnati siis 85 m/s. Võrdluseks: troopilise tsükloni Tracy (mis hävitas jõululaupäeval 1974 Põhja-Austraalias Darwini linna) läbimõõt oli vaid 50 kilomeetrit.

Orkaanide läbimõõt on väga varieeruv, ulatudes 150–500 kilomeetrit, mõnikord isegi kaugeemale. Selle keskel asetseb nn tormi silm. Enamikul on see paarikümne kilomeetri laiune

(Patricial 19). Ilm on seal hoopis isepärane – petlikult ilus, sageli ka vaikne.

Kõhedaks tegi ka see, et Patricia eeldatav maabumine pidi toimuma just kohas, kus 1959. aasta oktoobris sai orkaani läbi hukka 1800 mehniklast.

Seda, kuidas ohtlik pööris käituma hakkab, saadeti USAst uurima orkaaniküttide lennuk – 13-liikmelise meeskonnaga propellerlennuk. Mehaaniku võetud video paneb nii mõnegi südame pööritama (“Kõige hullem turbu-

lents, mida olen näinud,” kommenteeris lendur). Kahel päeval lennati otse läbi orkaani silma. Esimesel päeval mõõdeti sondiga tuule keskmiseks kiiruseks veepinna läheduses läänepoolkera jaoks rekordiline 91 m/s.

Teisel lennul leiti õhurõhu väärtuseks silmas 879 mb (maailmarekord – 870 mb tafuunis Tip). Seega osutus Patricia tugevaimaks orkaaniks läänepoolkeral!

Nelsoni viimne torm

Oktoobri 21. päeval tähistasid britid 205 aasta möödumist suurest võidust Trafalgari neeme juures.

Teatavasti jäi see lahing admiral Horatio Nelsonile viimaseks – teda tabas Prantsuse snaipri püssikuul. Lahingu tulemus oli aga hiilgav võit.

Merenduse ja meteoroloogia ajalukku on see aeg läinud ka tugevaima tormina XIX sajandil. Varsti pärast admiralil surmatõusnud möll kestis nädala. “Parem teeksin läbi veel ühe lahingu, kui et elaks üle taolise tormi!” kommenteeris kogetut admiral Collingwood.

Lõpetuseks. Nelsoni surnukeha viidi läbi tormide brändivaa-dis Londonisse. Seal ta sängitati alles 9. jaanuaril.